

NOVOVĚK: ÚVOD plus FRANCIS BACON

1. Filosofický novověk a jeho základní fenomén – věda

- a. Filosofický novověk – 17. – polovina 19. století
- b. **Společné rysy intelektuální produkce doby:**
  - Emancipace filosofie od náboženství
  - Těsné spojení filosofie a nového typu vědy
- c. **Základní problémy vědy:**
  - Odkud má začít poznání?
  - Který ze dvou způsobů poznání (smysly, rozum) je garantem pravdivého poznání objektivní reality a který zdrojem omylů?
- d. Dělení filosofů dle odpovědí: racionalisté a empirikové
  - **Racionalismus:** tvrdí, že poznání vyrůstá z racionálního myšlení, které je zárukou jeho pravdivosti - platnosti.
  - **Empirismus:** prohlašuje, že základním a rozhodujícím pramenem našeho poznání je zkušenost (počítky, vjemy, představy). V nich hledá těžiště našeho poznání i jeho jistotu (pravdivost – platnost).

2. Francis Bacon (1561 – 1626), významný muž Alžbětinské renesance

- a) Stojí jakoby mezi renesancí a novověkem.
- b) Centrální téma jeho filosofie: metodologická výbava pro moderní vědu:
  - NOVUM ORGANON - programově proti Aristotelově logickému spisu Organon.
- c) Nepreferuje ani smyslové ani racionální poznání, nalézá význam obojího.
Baconův obraz: Ani mravenec, ani pavouk, nýbrž včela.
- d) Preference dedukce před dedukcí (proti Aristotelovi)

e) **Destruktivní část jeho filosofie**

Překážky dalšího rozvoje vědeckého poznání: **IDOLY** (iluze)

- Idol rodu – shodný pro všechny příslušníky lidského rodu
- Idol jeskyně – typický a originální pro každého člověka
- Idol tržiště – bariéra jazyková
- Idol divadla – nekritická důvěra (vědeckým) autoritám

Destruktivní část je velmi inspirující i pro vědu pozdější.

Konstruktivní část jeho filosofie

- Hledá metafysickou podstatu jevů (např. tepla) pomocí tabulek. Tuto poté definuje.
- Příklad Cesta k definici tepla:
Pořídí výčet velkého množství teplých jevů (první sloupec tabulky), pořídí výčet velkého množství studených jevů (druhý sloupec tabulky), pořídí výčet velkého množství někdy teplých a někdy studených jevů (třetí sloupec tabulky). Porovnáním obsahu sloupců přichází k definici tepla. Podobně jako Aristotelés.
- Experiment jako shromažďování materiálu ke zkoumání.

Destruktivní část je v rozporu se směrem, kterým se vydala nová přírodní věda, tedy cestou matematizace (matematický model světa) – viz Galileo jeho současník, Newton – o něco málo později.

NOVÁ ATLANTIS: Vůdčí úloha vědců v řízení společnosti (státu).